Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 1ης Αυγούστου 2025*

«Αίτηση αναιρέσεως – Περιοριστικά μέτρα λόγω της κατάστασης στην Ουκρανία – Απόφαση 2014/145/ΚΕΠΠΑ – Άρθρο 1, παράγραφος 1, in fine – Περιοριστικά μέτρα επιβαλλόμενα σε φυσικό πρόσωπο συνδεόμενο με άλλο φυσικό πρόσωπο το οποίο υπόκειται σε περιοριστικά μέτρα – Έννοια της "σύνδεσης στην περίπτωση δύο προσώπων που συνδέονται με οικογενειακό δεσμό"»

Στην υπόθεση C-703/23 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 16 Νοεμβρίου 2023,

Elena Petrovna Timchenko, κάτοικος Γενεύης (Ελβετία), εκπροσωπούμενη από τους S. Bonifassi, T. Bontinck και E. Fedorova, avocats,

αναιρεσείουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι:

το **Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, εκπροσωπούμενο από την M.-C. Cadilhac και τον V. Piessevaux,

καθού πρωτοδίκως,

η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, εκπροσωπούμενη από την M. Carpus-Carcea, τον C. Giolito και τον H. Krämer,

παρεμβαίνουσα πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. L. Arastey Sahún (εισηγήτρια), πρόεδρο τμήματος, Δ. Γρατσία, E. Regan, J. Passer και B. Smulders, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: L. Medina

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 10ης Απριλίου 2025,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα ζητεί την αναίρεση της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της 6ης Σεπτεμβρίου 2023, Timchenko κατά Συμβουλίου (Τ-361/22, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2023:502), με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή-αγωγή της με αίτημα, πρώτον, την ακύρωση, αφενός, της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2022/582 του Συμβουλίου, της 8ης Απριλίου 2022, για την τροποποίηση της απόφασης 2014/145/ΚΕΠΠΑ σχετικά με περιοριστικά μέτρα όσον αφορά δράσεις που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (ΕΕ 2022, L 110, σ. 55), και του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2022/581 του Συμβουλίου, της 8ης Απριλίου 2022, για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 269/2014 σχετικά με περιοριστικά μέτρα για ενέργειες που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (ΕΕ 2022, L 110, σ. 3) (στο εξής από κοινού: επίδικες αρχικές πράξεις), και, αφετέρου, της απόφασης (ΚΕΠΠΑ) 2022/1530 του Συμβουλίου, της 14ης Σεπτεμβρίου 2022, για την τροποποίηση της απόφασης 2014/145/ΚΕΠΠΑ σχετικά με περιοριστικά μέτρα όσον αφορά δράσεις που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (ΕΕ 2022, L 239, σ. 149), και του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2022/1529 του Συμβουλίου, της 14ης Σεπτεμβρίου 2022, για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 269/2014 σχετικά με περιοριστικά μέτρα για ενέργειες που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (ΕΕ 2022, L 239, σ. 1) (στο εξής από κοινού: επίδικες πράξεις περί διατηρήσεως), στο μέτρο που οι επίδικες αρχικές πράξεις και οι επίδικες πράξεις περί διατηρήσεως (στο εξής από κοινού: επίδικες πράξεις) την αφορούν και, δεύτερον, τη χρηματική ικανοποίηση της ηθικής βλάβης που υποστηρίζει ότι υπέστη λόγω της έκδοσης των επίδικων πράξεων.

Το νομικό πλαίσιο και το ιστορικό της διαφοράς

2 Το πραγματικό και νομικό πλαίσιο της διαφοράς εκτίθεται στις σκέψεις 2 έως 16 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Για τις ανάγκες της παρούσας διαδικασίας, μπορεί να συνοψισθεί και να συμπληρωθεί ως ακολούθως.

Η απόφαση 2014/145

3 Κατόπιν της εισβολής των ενόπλων δυνάμεων της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Ουκρανία στις 24 Φεβρουαρίου 2022, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε στις 25 Φεβρουαρίου 2022 την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2022/329, για την τροποποίηση της απόφασης 2014/145/ΚΕΠΠΑ σχετικά με περιοριστικά μέτρα όσον αφορά δράσεις που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (ΕΕ 2022, L 50, σ. 1).

4 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της απόφασης 2014/145/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 17ης Μαρτίου 2014, σχετικά με περιοριστικά μέτρα όσον αφορά δράσεις που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (ΕΕ 2014, L 78, σ. 16), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2022/329 (στο εξής: απόφαση 2014/145), απαγορεύει την

είσοδο στο έδαφος των κρατών μελών ή τη διέλευση από το έδαφός τους φυσικών προσώπων που πληρούν τα κριτήρια τα οποία προβλέπονται, μεταξύ άλλων, στα στοιχεία α′, β′ και ε′, ενώ το άρθρο 2, παράγραφος 1, της απόφασης 2014/145 προβλέπει τη δέσμευση των κεφαλαίων και των οικονομικών πόρων των φυσικών προσώπων που πληρούν τα κριτήρια τα οποία προβλέπονται, μεταξύ άλλων, στα στοιχεία α′, δ′ και ζ′, τα δε τελευταία αυτά κριτήρια ταυτίζονται κατ' ουσίαν με εκείνα που προβλέπονται στα στοιχεία α′, β′ και ε′ του άρθρου 1, παράγραφος 1, της απόφασης. Επιπλέον, το άρθρο 1, παράγραφος 1, in fine, και το άρθρο 2, παράγραφος 1, in fine, της εν λόγω απόφασης προβλέπουν ότι τέτοια περιοριστικά μέτρα μπορούν επίσης να επιβληθούν, μεταξύ άλλων, σε φυσικά πρόσωπα που συνδέονται με φυσικά πρόσωπα εις βάρος των οποίων λαμβάνονται περιοριστικά μέτρα βάσει των προαναφερθέντων κριτηρίων.

5 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της απόφασης 2014/145 έχει ως εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να αποτρέψουν την είσοδο στην επικράτειά τους ή τη διέλευση μέσω της επικράτειάς τους:

α) φυσικών προσώπων υπεύθυνων για δράσεις ή πολιτικές που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας ή τη σταθερότητα ή την ασφάλεια στην Ουκρανία ή που στηρίζουν ή εφαρμόζουν τέτοιες δράσεις ή πολιτικές ή που παρεμποδίζουν το έργο διεθνών οργανισμών στην Ουκρανία·

β) φυσικών προσώπων που παρέχουν υλική ή οικονομική στήριξη σε Ρώσους ιθύνοντες υπεύθυνους για την προσάρτηση της Κριμαίας ή την αποσταθεροποίηση της Ουκρανίας ή έχουν οφέλη από αυτούς·

[…]

ε) εξεχόντων επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται σε οικονομικούς τομείς οι οποίοι παρέχουν σημαντική πηγή εσόδων στην κυβέρνηση της Ρωσικής Ομοσπονδίας, η οποία είναι υπεύθυνη για την προσάρτηση της Κριμαίας και την αποσταθεροποίηση της Ουκρανίας,

και φυσικών προσώπων που συνδέονται με αυτά, όπως απαριθμούνται στο παράρτημα.»

Ο κανονισμός 269/2014

6 Στις 25 Φεβρουαρίου 2022 το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΕ) 2022/330 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 269/2014 σχετικά με περιοριστικά μέτρα για ενέργειες που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (ΕΕ 2022, L 51, σ. 1).

7 Στο πλαίσιο αυτό, το Συμβούλιο εισήγαγε, στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχεία α′, δ′, ζ′ και in fine, του κανονισμού (ΕΕ) 269/2014 σχετικά με περιοριστικά μέτρα για ενέργειες που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (ΕΕ 2014, L 78, σ. 6), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2022/330 (στο εξής: κανονισμός 269/2014), τα ίδια κριτήρια με εκείνα που παρατίθενται στη σκέψη 5 της παρούσας αποφάσεως.

Οι επίδικες πράξεις

Οι επίδικες αρχικές πράξεις

8 Στις 8 Απριλίου 2022, λαμβανομένης υπόψη της σοβαρότητας της κατάστασης στην Ουκρανία, το Συμβούλιο εξέδωσε τις επίδικες αρχικές πράξεις. Οι αιτιολογικές σκέψεις 6 και 7 καθεμίας από τις πράξεις αυτές έχουν ως εξής:

«(6) Στα συμπεράσματά του της 24ης Μαρτίου 2022, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ανέφερε ότι ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας παραβιάζει κατάφωρα το διεθνές δίκαιο και προκαλεί μαζικές απώλειες ζωών και τραυματισμούς αμάχων και ότι η [Ευρωπαϊκή] Ένωση παραμένει έτοιμη να καλύψει τυχόν νομικά κενά και να θέσει στο στόχαστρο πραγματικές και πιθανές προσπάθειες παράκαμψης των περιοριστικών μέτρων που έχουν ήδη θεσπιστεί, καθώς και να κινηθεί γρήγορα με πρόσθετες συντονισμένες και αυστηρές κυρώσεις κατά της Ρωσίας και της Λευκορωσίας, προκειμένου να αποτρέψει αποτελεσματικά τις δυνατότητες της Ρωσίας να συνεχίσει την επίθεση.

(7) Λόγω της σοβαρότητας της κατάστασης, το Συμβούλιο εκτιμά ότι ενδείκνυται να επιβληθούν περιοριστικά μέτρα σε εξέχοντες επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται σε οικονομικούς τομείς οι οποίοι παρέχουν σημαντική πηγή εσόδων στην κυβέρνηση της Ρωσικής Ομοσπονδίας και σε πρόσωπα που υποστηρίζουν την κυβέρνηση της Ρωσικής Ομοσπονδίας ή επωφελούνται από αυτήν, καθώς και σε φυσικά πρόσωπα που συνδέονται με τα εν λόγω πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένων των μελών των οικογενειών τους που επωφελούνται αδικαιολόγητα από αυτά.»

9 Επιπροσθέτως, με τις ως άνω πράξεις, το όνομα της νυν αναιρεσείουσας (στο εξής: αναιρεσείουσα) προστέθηκε, αντιστοίχως, στον κατάλογο που προσαρτάται στην απόφαση 2014/145 και στον κατάλογο του παραρτήματος Ι του κανονισμού 269/2014, για τους ακόλουθους λόγους:

«Η Elena [Petrovna] Timchenko είναι η σύζυγος του δισεκατομμυριούχου Gennady Timchenko, καταχωρισμένου δυνάμει της απόφασης [2014/145]. Συμμετέχει στις δημόσιες υποθέσεις του μέσω του Ιδρύματος Timchenko. Ως εκ τούτου, αποκομίζει οφέλη από τον Gennady Timchenko, ο οποίος είναι υπεύθυνος για την υποστήριξη δράσεων ή πολιτικών οι οποίες υπονομεύουν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας και για την παροχή οικονομικής και υλικής υποστήριξης σε Ρώσους ιθύνοντες υπεύθυνους για την προσάρτηση της Κριμαίας και την αποσταθεροποίηση της Ουκρανίας και έχει οφέλη από αυτούς.»

Οι επίδικες πράξεις περί διατηρήσεως

10 Στις 14 Σεπτεμβρίου 2022 το Συμβούλιο εξέδωσε τις επίδικες πράξεις περί διατηρήσεως, προκειμένου να παρατείνει την ισχύ των περιοριστικών μέτρων που είχαν ληφθεί εις βάρος της αναιρεσείουσας. Οι πράξεις αυτές στηρίζονται σε λόγους πανομοιότυπους με εκείνους που παρατίθενται στις επίδικες αρχικές πράξεις και στην αμέσως προηγούμενη σκέψη.

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

11 Με δικόγραφο της 17ης Ιουνίου 2022, η αναιρεσείουσα ζήτησε από το Γενικό Δικαστήριο να ακυρώσει τις επίδικες πράξεις κατά το μέρος που την αφορούν και να της επιδικάσει χρηματική ικανοποίηση για την ηθική βλάβη που ισχυρίζεται ότι υπέστη λόγω της έκδοσης των πράξεων αυτών. Στο πλαίσιο της προσφυγής ακυρώσεως, υποστήριξε, μεταξύ άλλων, ότι το Συμβούλιο υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως, καθόσον έκρινε ότι η αναιρεσείουσα «συνδεόταν», κατά την έννοια ιδίως του άρθρου 1, παράγραφος 1, in fine, της απόφασης 2014/145 (στο εξής: κριτήριο της σύνδεσης), με τον σύζυγό της, στον οποίο είχαν επιβληθεί περιοριστικά μέτρα δυνάμει ιδίως του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της ως άνω απόφασης (στο εξής: κριτήριο α′).

12 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε, μεταξύ άλλων, στις σκέψεις 67 έως 85 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, τον λόγο ακυρώσεως που προέβαλε η αναιρεσείουσα σχετικά με την πλάνη εκτιμήσεως. Αφού έκρινε, στις σκέψεις 74 έως 76 της αποφάσεως αυτής, ότι η έννοια της σύνδεσης αφορά, μεταξύ άλλων, τα μέλη της ίδιας οικογένειας που συνδέονται με κοινά συμφέροντα τα οποία βαίνουν πέραν της οικογενειακής σχέσης τους και ότι ο εν λόγω ορισμός δεν αναιρείται από την αιτιολογική σκέψη 7 καθεμίας από τις επίδικες αρχικές πράξεις, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, στις σκέψεις 77 και 78 της εν λόγω απόφασης, ότι η αναιρεσείουσα, μέλος του διοικητικού συμβουλίου του ιδρύματος Timchenko, και ο σύζυγός της ήταν οι ιδρυτές του ιδρύματος αυτού και είχαν ενεργό ρόλο στο ίδρυμα, καθόσον συνδέονταν άμεσα με τις επιχειρησιακές του δραστηριότητες και διέθεταν ουσιαστικές εξουσίες.

13 Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα, στη σκέψη 79 της ως άνω απόφασης, ότι το Συμβούλιο, αφενός, δεν υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως θεωρώντας ότι η αναιρεσείουσα συνδεόταν, στο πλαίσιο του ιδρύματος Timchenko, με τον σύζυγό της, ο οποίος, όπως προέκυπτε από την απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2023, Timchenko κατά Συμβουλίου (T-252/22, EU:T:2023:496), πληρούσε ιδίως το κριτήριο α′, και, αφετέρου, μπορούσε κατά συνέπεια να λάβει περιοριστικά μέτρα εις βάρος της.

14 Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε, στη σκέψη 82 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το επιχείρημα της αναιρεσείουσας ότι οι δραστηριότητές της εντός του ιδρύματος Timchenko δεν συνδέονταν με την εισβολή στην Ουκρανία, για τον λόγο ότι το κριτήριο α′ δεν προβλέπει ότι πρέπει να διαπιστωθεί τέτοιος σύνδεσμος.

15 Επιπροσθέτως, αφού απέρριψε τους λοιπούς λόγους ακυρώσεως που προέβαλε η αναιρεσείουσα και το αποζημιωτικό αίτημά της, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή-αγωγή στο σύνολό της.

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και τα αιτήματα των διαδίκων

16 Με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως η αναιρεσείουσα ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·

– να εξετάσει την προσφυγή επί της ουσίας και να ακυρώσει τις επίδικες πράξεις κατά το μέρος που την αφορούν και

– να καταδικάσει το Συμβούλιο στα δικαστικά έξοδα της πρωτοβάθμιας και της κατ' αναίρεση δίκης.

17 Το Συμβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και

– να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.

18 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και

– να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

19 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προβάλλει τρεις λόγους, εκ των οποίων ο πρώτος αφορά πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο ερμηνεύοντας κατά τρόπο αυθαίρετο και καταχρηστικώς ευρύ το κριτήριο της σύνδεσης σε σχέση με την έννοια των «κοινών συμφερόντων», ο δεύτερος αφορά πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία του όρου «αδικαιολόγητα» που περιέχεται στην αιτιολογική σκέψη 7 της απόφασης 2022/582 και ο τρίτος αφορά πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία του κριτηρίου της σύνδεσης σε σχέση με τον σκοπό των περιοριστικών μέτρων, καθώς και παράβαση της υποχρέωσης αιτιολόγησης.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

20 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία του κριτηρίου της σύνδεσης, καθόσον η ερμηνεία στην οποία προέβη καθιστά δυνατή την εφαρμογή του κριτηρίου αυτού σε φυσικά πρόσωπα απλώς και μόνον λόγω της ύπαρξης οικογενειακού δεσμού με πρόσωπο υποκείμενο σε περιοριστικά μέτρα, κατά παράβαση της νομολογίας που απορρέει ιδίως από την απόφαση της 13ης Μαρτίου 2012, Tay Za κατά Συμβουλίου (C-376/10 P, EU:C:2012:138). Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στις σκέψεις 74 και 76 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι, όταν ένα φυσικό πρόσωπο είναι μέλος της οικογένειας προσώπου που υπόκειται σε τέτοια μέτρα, πρέπει να αποδεικνύεται η αντικειμενική ύπαρξη «διαπλεκόμενων κοινών συμφερόντων», τα οποία δεν χρειάζεται κατ' ανάγκη να αφορούν οικονομική δραστηριότητα ούτε να λαμβάνουν την τυπική μορφή κοινής νομικής δομής. Με τους αόριστους αυτούς όρους, το Γενικό Δικαστήριο επιδίωξε να καλύψει, κατά την αναιρεσείουσα, πάρα πολλές περιπτώσεις, χωρίς να προσδιορίσει τα κοινά συμφέροντα που βαίνουν πέραν της απλής οικογενειακής σχέσης και χωρίς να διευκρινίσει την έννοια των «διαπλεκόμενων κοινών συμφερόντων», κατά παράβαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου.

21 Η αναιρεσείουσα, καίτοι παραδέχεται ότι είναι αναγκαίο να λαμβάνονται υπόψη το πλαίσιο και οι περιστάσεις κάθε υπόθεσης, φρονεί ότι το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους, λόγω της φύσης, της ποιότητας και της ποσότητάς τους, τα κοινά αυτά συμφέροντα

υπερέβαιναν την απλή κοινότητα συμφερόντων που είναι εγγενής σε κάθε οικογενειακή σχέση, ώστε να μπορεί να στοιχειοθετηθεί η αντικειμενική ύπαρξη τέτοιας διαπλοκής. Στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο κατέληξε ωστόσο στο συμπέρασμα ότι η αναιρεσείουσα συνδεόταν με τον σύζυγό της, χωρίς να προσδιορίσει οποιουσδήποτε τυχόν επιχειρηματικούς δεσμούς ή άλλα είδη κοινών συμφερόντων, όπως οικονομικά, κεφαλαιουχικά ή άλλα συμφέροντα, που να συνδέουν τους δύο συζύγους πέραν της απλής οικογενειακής σχέσης τους. Η αναιρεσείουσα διευκρινίζει ότι, στις σκέψεις 77 και 78 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο περιορίστηκε να συμπεράνει ότι υφίσταται σύνδεση μεταξύ της ίδιας και του συζύγου της βάσει των συνήθων καθηκόντων και εξουσιών που συνδέονται με την ιδιότητα του ιδρυτή φιλανθρωπικής οργάνωσης, ενώ το κοινό συμφέρον των συζύγων να ασκούν φιλανθρωπική δραστηριότητα εντάσσεται στο πλαίσιο της οικογενειακής τους σχέσης.

22 Το Συμβούλιο εκτιμά ότι η αναιρεσείουσα επιδιώκει να θέσει υπό αμφισβήτηση την εκτίμηση των πραγματικών στοιχείων στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 77 και 78 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Ωστόσο, πλην της περίπτωσης παραμόρφωσης, την οποία δεν επικαλέστηκε εν προκειμένω η αναιρεσείουσα, η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων δεν συνιστά νομικό ζήτημα υποκείμενο στον έλεγχο του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας, οπότε τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας πρέπει, κατά το μέτρο αυτό, να κριθούν απαράδεκτα. Κατά τα λοιπά, το Συμβούλιο αντικρούει τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας επί της ουσίας.

23 Η Επιτροπή αμφισβητεί το βάσιμο των επιχειρημάτων της αναιρεσείουσας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

– *Επί του παραδεκτού*

24 Υπενθυμίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 256 ΣΛΕΕ και του άρθρου 58 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αίτηση αναιρέσεως περιορίζεται σε νομικά ζητήματα. Το Γενικό Δικαστήριο είναι το μόνο αρμόδιο να διαπιστώνει και να εκτιμά τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά καθώς και να εκτιμά τα αποδεικτικά στοιχεία. Συνεπώς, η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων δεν αποτελεί νομικό ζήτημα υποκείμενο, ως εκ της φύσεώς του, στον αναιρετικό έλεγχο του Δικαστηρίου, εκτός αν συντρέχει περίπτωση παραμόρφωσής τους (απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2024, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, C-31/23 P, EU:C:2024:851, σκέψη 89 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Αντιθέτως, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο, βάσει του άρθρου 256 ΣΛΕΕ, να ελέγχει τον νομικό χαρακτηρισμό των εν λόγω πραγματικών περιστατικών από το Γενικό Δικαστήριο, καθώς και τις έννομες συνέπειες που αυτό συνήγαγε συναφώς (απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2014, Συμβούλιο κατά Alumina, C-393/13 P, EU:C:2014:2245, σκέψη 16 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

25 Εν προκειμένω, το Συμβούλιο εκτιμά ότι η αναιρεσείουσα επιδιώκει να αμφισβητήσει, με ορισμένα από τα επιχειρήματά της, την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 77 και 78 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

26 Ο ανωτέρω λόγος απαραδέκτου δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Ειδικότερα, από την αίτηση αναιρέσεως προκύπτει σαφώς ότι, με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα δεν επιδιώκει να θέσει υπό αμφισβήτηση τις διαπιστώσεις και τις εκτιμήσεις των πραγματικών περιστατικών που αφορούν τη σύνδεσή της με τον σύζυγό της, όπως εκτέθηκαν από το Γενικό Δικαστήριο στις

σκέψεις 77 και 78 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης. Επικρίνοντας τις εν λόγω σκέψεις, προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι, στη σκέψη 79 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, κατέληξε στην ύπαρξη τέτοιας σύνδεσης χωρίς να έχει προσδιορίσει, κατά παράβαση των κριτηρίων που είχε εντούτοις καθορίσει στις σκέψεις 74 και 76 της ίδιας απόφασης, κοινά συμφέροντα που ένωναν τους δύο συζύγους πέραν της οικογενειακής σχέσης τους. Υπό τις συνθήκες αυτές, τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας αφορούν τον έλεγχο του νομικού χαρακτηρισμού των πραγματικών περιστατικών και τις έννομες συνέπειες που συνήγαγε συναφώς το Γενικό Δικαστήριο, κατά την έννοια της νομολογίας που υπομνήσθηκε στη σκέψη 24 της παρούσας αποφάσεως. Επομένως, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως είναι παραδεκτός στο σύνολό του.

– *Επί της ουσίας*

27 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο, πρώτον, ότι, στις σκέψεις 74 και 76 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, δέχθηκε, κατά παράβαση της νομολογίας που απορρέει ιδίως από την απόφαση της 13ης Μαρτίου 2012, Tay Za κατά Συμβουλίου (C-376/10 P, EU:C:2012:138), μια τόσο ευρεία ερμηνεία του κριτηρίου της σύνδεσης ώστε το κριτήριο αυτό να μπορεί να εφαρμοστεί σε φυσικά πρόσωπα απλώς και μόνον λόγω της ύπαρξης οικογενειακού δεσμού με πρόσωπο το οποίο υπόκειται το ίδιο σε περιοριστικά μέτρα. Θεωρεί επίσης ότι η ευρεία ερμηνεία την οποία προέκρινε το Γενικό Δικαστήριο παραβιάζει την αρχή της ασφάλειας δικαίου.

28 Εν προκειμένω, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στις σκέψεις 74 και 76 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η έννοια της σύνδεσης αφορά, μεταξύ άλλων, φυσικά ή νομικά πρόσωπα τα οποία, γενικώς, συνδέονται με κοινά συμφέροντα, χωρίς ωστόσο να απαιτείται η ύπαρξη σύνδεσης μέσω οικονομικής δραστηριότητας. Επομένως, η εν λόγω έννοια αφορά κάθε φυσικό πρόσωπο έχον δεσμό ο οποίος βαίνει πέραν της οικογενειακής σχέσης που το συνδέει με πρόσωπο υποκείμενο σε περιοριστικά μέτρα. Το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, εφόσον τα ανωτέρω πρόσωπα συνδέονται με οικογενειακή σχέση, πρέπει να αποδεικνύεται η αντικειμενική ύπαρξη «διαπλεκόμενων κοινών συμφερόντων», η οποία δεν απαιτείται κατ' ανάγκη να λαμβάνει την τυπική μορφή νομικής δομής συσταθείσας για τον σκοπό αυτόν.

29 Ο ως άνω ορισμός δεν συνεπάγεται ότι η έννοια της σύνδεσης περιορίζεται στην ύπαρξη ενός απλού οικογενειακού δεσμού. Συγκεκριμένα, η ερμηνεία που προέκρινε το Γενικό Δικαστήριο συνεπάγεται ότι, προκειμένου τα μέλη μιας οικογένειας να μπορούν να θεωρηθούν ότι «συνδέονται», κατά την έννοια του κριτηρίου της σύνδεσης, πρέπει να αναφέρονται κοινά συμφέροντα τα οποία βαίνουν αντικειμενικώς πέραν ενός οικογενειακού δεσμού.

30 Κατ' αυτόν τον τρόπο, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι τα κοινά συμφέροντα των μελών της οικογένειας πρέπει να υπερβαίνουν την απλή κοινότητα συμφερόντων που είναι εγγενής σε κάθε οικογενειακή σχέση.

31 Εφόσον αρκεί τα ως άνω κοινά συμφέροντα να βαίνουν αντικειμενικώς πέραν της οικογενειακής σχέσης που συνδέει τα δύο οικεία πρόσωπα, δεν είναι αναγκαίο, όπως ορθώς έκρινε το Γενικό Δικαστήριο και αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, τα συμφέροντα αυτά να αφορούν οικονομική δραστηριότητα ή να λαμβάνουν την τυπική μορφή νομικής δομής.

32 Ειδικότερα, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι ο όρος «συνδέονται» που περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 1, παράγραφος 1, in fine, της απόφασης 2014/145 χρησιμοποιείται με γενικό τρόπο χωρίς καμία άλλη διευκρίνιση ή ένταξη σε σχετικό πλαίσιο καθώς και του γεγονότος

ότι, όπως προκύπτει επίσης, κατ' ουσίαν, από τις αιτιολογικές σκέψεις 6 και 7 καθεμίας από τις επίδικες αρχικές πράξεις, η επιβολή περιοριστικών μέτρων σε πρόσωπα συνδεόμενα με άλλα πρόσωπα που υπόκεινται τα ίδια σε τέτοια μέτρα αποσκοπεί στην αποτροπή του κινδύνου καταστρατήγησης των μέτρων αυτών (βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 14ης Ιουνίου 2018, Makhlouf κατά Συμβουλίου, C-458/17 P, EU:C:2018:441, σκέψη 79, και της 1ης Οκτωβρίου 2020, Souruh κατά Συμβουλίου, C-350/19 P, EU:C:2020:784, σκέψη 83), η έννοια της σύνδεσης πρέπει να τυγχάνει ευρείας ερμηνείας και, ως εκ τούτου, να μην περιορίζεται σε συνδέσεις που αφορούν επιχειρηματικούς, οικονομικούς ή κεφαλαιουχικούς δεσμούς (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2021, Bank Sepah, C-340/20, EU:C:2021:903, σκέψη 56).

33 Επιπροσθέτως, το Γενικό Δικαστήριο δεν παραβίασε την αρχή της ασφάλειας δικαίου ερμηνεύοντας την έννοια της σύνδεσης κατά τον τρόπο που εκτίθεται στη σκέψη 28 της παρούσας αποφάσεως. Ειδικότερα, υπενθυμίζεται ότι η αρχή της ασφάλειας δικαίου, η οποία επιτάσσει οι κανόνες δικαίου να είναι σαφείς και ακριβείς και η εφαρμογή τους να μπορεί να προβλεφθεί από τους πολίτες, ιδίως όταν οι κανόνες αυτοί ενδέχεται να έχουν δυσμενείς συνέπειες, δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιβάλλει στον νομοθέτη ή στον δικαστή της Ένωσης, στο πλαίσιο κανόνα που θεσπίζει ο πρώτος και ερμηνεύει ο δεύτερος, να μνημονεύουν τις διάφορες συγκεκριμένες περιπτώσεις στις οποίες ενδέχεται να έχει εφαρμογή ένας αφηρημένος κανόνας, καθόσον όλες αυτές οι περιπτώσεις είναι αδύνατον να καθοριστούν εκ των προτέρων [πρβλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2024, Λιθουανία κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (Δέσμη μέτρων για την κινητικότητα), C-541/20 έως C-555/20, EU:C:2024:818, σκέψεις 159 και 160 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

34 Όπως υπογράμμισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 55 των προτάσεών της, το Γενικό Δικαστήριο, στις σκέψεις 74 και 76 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, προσδιόρισε, όπως προκύπτει από τη σκέψη 28 της παρούσας αποφάσεως, αρκούντως σαφή και ακριβή κριτήρια για την εφαρμογή της ανωτέρω έννοιας στην περίπτωση δύο προσώπων που ενώνονται με οικογενειακό δεσμό, ενώ δεν ήταν υποχρεωμένο να μνημονεύσει λεπτομερώς τις περιπτώσεις στις οποίες η εν λόγω έννοια μπορούσε να τύχει εφαρμογής λόγω του ότι η έννοια αυτή, αφενός, πρέπει να τυγχάνει ευρείας ερμηνείας και, αφετέρου, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 74 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης και όπως παραδέχεται η ίδια η αναιρεσείουσα με τα υπομνήματά της ενώπιον του Δικαστηρίου, τα είδη των σχέσεων που μπορεί να καλύπτει εξαρτώνται «από το πλαίσιο και τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως».

35 Δεύτερον, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι κατέληξε, στη σκέψη 79 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, στο συμπέρασμα ότι συνδεόταν με τον σύζυγό της, ενώ, σε αντίθεση προς όσα είχε αναφέρει στις σκέψεις 74 έως 76 της αποφάσεως αυτής, δεν προσδιόρισε, υπό το πρίσμα των πραγματικών διαπιστώσεων που παρατίθενται στις σκέψεις 77 και 78 της εν λόγω αποφάσεως, την αντικειμενική ύπαρξη «διαπλεκόμενων κοινών συμφερόντων» η οποία θα ένωνε τους δύο συζύγους πέραν της οικογενειακής σχέσης τους.

36 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, στο πλαίσιο του ελέγχου της νομιμότητας των λόγων στους οποίους στηρίζεται η απόφαση περί καταχώρισης ή διατήρησης του ονόματος προσώπου στον κατάλογο των προσώπων που υπόκεινται σε περιοριστικά μέτρα, η αποτελεσματικότητα του δικαστικού ελέγχου που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβάλλει στον δικαστή της Ένωσης να ελέγχει, πέραν του αρκούντως ακριβούς και συγκεκριμένου χαρακτήρα των προβαλλόμενων λόγων, αν οι λόγοι αυτοί ή, τουλάχιστον, ένας εξ αυτών συνιστούν αφ' εαυτών επαρκή βάση για να στηρίξουν την εν λόγω απόφαση. Επιπλέον, ο δικαστής της Ένωσης οφείλει να βεβαιωθεί ότι η ως άνω απόφαση, η οποία έχει ατομικό χαρακτήρα για τον ενδιαφερόμενο, στηρίζεται σε αρκούντως στέρεη

πραγματική βάση. Τούτο προϋποθέτει έλεγχο των πραγματικών περιστατικών που προβάλλονται στην αιτιολογική έκθεση στην οποία στηρίζεται η απόφαση, ούτως ώστε ο δικαστικός έλεγχος να μην περιορίζεται στην εκτίμηση της αφηρημένης πιθανολόγησης των προβαλλομένων λόγων, αλλά να αφορά το ζήτημα αν οι λόγοι αυτοί, ή, τουλάχιστον, ένας εξ αυτών που θεωρείται αφ' εαυτού επαρκής για να στηρίξει τη συγκεκριμένη απόφαση, είναι τεκμηριωμένοι (πρβλ. αποφάσεις της 18ης Ιουλίου 2013, Επιτροπή κ.λπ. κατά Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P και C-595/10 P, EU:C:2013:518, σκέψεις 118 και 119· της 28ης Νοεμβρίου 2013, Συμβούλιο κατά Manufacturing Support & Procurement Kala Naft, C-348/12 P, EU:C:2013:776, σκέψεις 72 και 73 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 19ης Δεκεμβρίου 2018, Azarov κατά Συμβουλίου, C-530/17 P, EU:C:2018:1031, σκέψη 22 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

37 Όπως προκύπτει από τη σκέψη 47 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, κατά της οποίας δεν βάλλει η αίτηση αναιρέσεως, επιβλήθηκαν περιοριστικά μέτρα στην αναιρεσείουσα βάσει του κριτηρίου της σύνδεσης, για τον λόγο ότι, μέσω της δράσης της εντός του ιδρύματος Timchenko, μετείχε στις δημόσιες υποθέσεις του συζύγου της, G. Timchenko, και αντλούσε όφελος από αυτές.

38 Στις σκέψεις 77 και 78 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι η αναιρεσείουσα και ο σύζυγός της δημιούργησαν το ίδρυμα Timchenko και συνδέονται άμεσα με τις επιχειρησιακές δραστηριότητες που αυτό ασκεί. Διαπίστωσε επίσης ότι ο ενεργός ρόλος τους εντός του εν λόγω ιδρύματος επιβεβαιώνεται, μεταξύ άλλων, από τα καθήκοντα και τις εξουσίες που ασκούν στο ίδρυμα. Επομένως, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι παρέλειψε να εξακριβώσει αν τα πραγματικά αυτά στοιχεία πληρούσαν τα κριτήρια της έννοιας της σύνδεσης τα οποία καθορίστηκαν στις σκέψεις 74 έως 76 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

39 Κατά συνέπεια, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, πρέπει να γίνει δεκτό, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 62 των προτάσεών της, ότι, προκειμένου να καταλήξει στο συμπέρασμα, στη σκέψη 79 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η αναιρεσείουσα συνδεόταν με τον σύζυγό της, κατά την έννοια του κριτηρίου της σύνδεσης, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι οι σύζυγοι αυτοί συνδέονταν με κοινά συμφέροντα τα οποία βαίνουν πέραν της απλής κοινότητας συμφερόντων που είναι εγγενής σε κάθε οικογενειακή σχέση, έστω και αν πρόκειται για συζυγική σχέση.

40 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

41 Στο πλαίσιο του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία του όρου «αδικαιολόγητα» που περιλαμβάνεται στην αιτιολογική σκέψη 7 της απόφασης 2022/582. Συγκεκριμένα, προβλέποντας τη δυνατότητα εφαρμογής του κριτηρίου της σύνδεσης στα μέλη της οικογένειας που αντλούν αδικαιολόγητα όφελος από πρόσωπο το οποίο υπόκειται σε περιοριστικά μέτρα, ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε, προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να επιβληθούν περιοριστικά μέτρα στα μέλη αυτά απλώς και μόνο λόγω του οικογενειακού δεσμού τους, να επιβάλει την απόδειξη ύπαρξης αδικαιολόγητου οφέλους, ήτοι ειδικού οφέλους ορισμένης έντασης που βαίνει πέραν της συνήθους οικογενειακής σχέσης.

42 Στη σκέψη 76 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε τον όρο «αδικαιολόγητα» υπό την έννοια ότι επιβάλλει την απόδειξη ενός ηθικού στοιχείου καταλογιστέου στο οικείο μέλος της οικογένειας, ήτοι την απόδειξη ότι το μέλος αυτό πρέπει να έχει επίγνωση του γεγονότος ότι το αντλούμενο όφελος προέρχεται από πρόσωπο το οποίο πληροί ένα από τα προβλεπόμενα για τη λήψη περιοριστικών μέτρων κριτήρια. Πέραν του ότι είναι αδύνατο να αποδειχθεί η έλλειψη επίγνωσης της ανωτέρω κατάστασης, η αναιρεσείουσα θεωρεί ότι η ερμηνεία του Γενικού Δικαστηρίου δεν είναι «εύλογη», καθόσον το Γενικό Δικαστήριο δεν εξηγεί για ποιον λόγο η επίγνωση αυτή θα μπορούσε αντικειμενικώς να καταστήσει αδικαιολόγητα τα οφέλη που απορρέουν από οικογενειακή σχέση. Επιπροσθέτως, η εν λόγω ερμηνεία έχει ως αποτέλεσμα να υποχρεούται το οικείο μέλος της οικογένειας να προσδιορίσει a priori αν το πρόσωπο με το οποίο ενώνεται μέσω οικογενειακού δεσμού πληροί τα κριτήρια καταχώρισης που προβλέπονται σε πράξη όπως η απόφαση 2014/145, όπερ είναι αντίθετο προς την αρχή της προβλεψιμότητας.

43 Το Συμβούλιο και η Επιτροπή αντικρούουν τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας, δέχονται εντούτοις, επικουρικώς, ότι το Γενικό Δικαστήριο πράγματι δεν προέβη σε ορθή ερμηνεία του όρου «αδικαιολόγητα».

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

44 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προσάπτει, κατ' ουσίαν, στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν ερμήνευσε ορθώς, στη σκέψη 76 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, τον όρο «αδικαιολόγητα» που περιλαμβάνεται στην αιτιολογική σκέψη 7 της απόφασης 2022/582, ήτοι της μίας εκ των δύο επίδικων αρχικών πράξεων.

45 Η αιτιολογική σκέψη 7 της απόφασης 2022/582, όπως εξάλλου και η αιτιολογική σκέψη 7 του εκτελεστικού κανονισμού 2022/581, ο οποίος συνιστά τη δεύτερη εκ των επίδικων αρχικών πράξεων, αναφέρει ότι περιοριστικά μέτρα μπορούν να επιβληθούν σε φυσικά πρόσωπα που συνδέονται με εξέχοντες επιχειρηματίες δραστηριοποιούμενους σε οικονομικούς τομείς οι οποίοι παρέχουν σημαντική πηγή εσόδων στην Κυβέρνηση της Ρωσικής Ομοσπονδίας και ότι στα εν λόγω συνδεόμενα φυσικά πρόσωπα μπορούν να περιλαμβάνονται, όπως προκύπτει από τη φράση «συμπεριλαμβανομένων», μέλη της οικογένειας που αντλούν «αδικαιολόγητα» όφελος από αυτούς τους επιχειρηματίες.

46 Στη σκέψη 76 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι, χρησιμοποιώντας το επίρρημα «αδικαιολόγητα», ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να καταστήσει σαφές ότι το οικείο μέλος της οικογένειας πρέπει να έχει επίγνωση του γεγονότος ότι το αντλούμενο όφελος προέρχεται από πρόσωπο το οποίο πληροί ένα από τα κριτήρια που δικαιολογούν τη λήψη περιοριστικών μέτρων.

47 Συναφώς, πρέπει να γίνει δεκτό, όπως αναγνωρίζουν ομόφωνα οι διάδικοι, ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν ερμήνευσε ορθώς το επίρρημα «αδικαιολόγητα» που περιλαμβάνεται στην αιτιολογική σκέψη 7 καθεμίας από τις επίδικες αρχικές πράξεις.

48 Ειδικότερα, αφενός, από τη διατύπωση αμφότερων των ανωτέρω αιτιολογικών σκέψεων δεν προκύπτει ότι ο αδικαιολόγητος χαρακτήρας του οφέλους θα πρέπει κατ' ανάγκην να εξαρτάται από ένα στοιχείο πρόθεσης, ήτοι από το αν το οικείο μέλος της οικογένειας είχε επίγνωση του σχετικού γεγονότος.

49 Αφετέρου, η έννοια της σύνδεσης δεν μπορεί να αντιστοιχεί ούτε να περιορίζεται μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες μέλος της οικογένειας αντλεί όφελος από πρόσωπο υποκείμενο σε περιοριστικά μέτρα για τον λόγο ότι το εν λόγω μέλος της οικογένειας έχει επίγνωση ότι το όφελος αυτό προέρχεται από πρόσωπο το οποίο πληροί ένα ή περισσότερα κριτήρια καταχώρισης. Πράγματι, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η επιβολή περιοριστικών μέτρων βάσει του κριτηρίου της σύνδεσης αποσκοπεί, όπως προκύπτει από τη σκέψη 32 της παρούσας αποφάσεως, στην αποτροπή κινδύνων καταστρατήγησης, ο εν λόγω σκοπός δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί πλήρως και αποτελεσματικώς αν έπρεπε συστηματικά να αποδεικνύεται, ως προς το οικείο μέλος της οικογένειας, η ύπαρξη επίγνωσης μιας τέτοιας κατάστασης. Ως εκ τούτου, η εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου ερμηνεία του όρου «αδικαιολόγητα» είναι αντίθετη προς τον σκοπό που επιδιώκεται με το κριτήριο της σύνδεσης.

50 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η αιτιολογική σκέψη 7 καθεμίας από τις επίδικες αρχικές πράξεις αποσκοπεί να διευκρινίσει, όλως ενδεικτικώς λόγω της χρήσης της φράσης «συμπεριλαμβανομένων» και, ως εκ τούτου, υπό την επιφύλαξη άλλων μορφών σύνδεσης, την έννοια της σύνδεσης στην περίπτωση που μεταξύ των δύο συνδεόμενων προσώπων υφίσταται οικογενειακή σχέση. Οι ανωτέρω αιτιολογικές σκέψεις απηχούν την άποψη ότι, όπως εκτίθεται στις σκέψεις 30 και 31 της παρούσας αποφάσεως, δεν μπορούν να επιβληθούν περιοριστικά μέτρα σε φυσικό πρόσωπο όταν αυτό δεν συνδέεται με πρόσωπα υποκείμενα τα ίδια σε τέτοια μέτρα μέσω κοινών συμφερόντων τα οποία βαίνουν αντικειμενικώς πέραν της οικογενειακής σχέσης που υφίσταται μεταξύ τους.

51 Εντούτοις, το σφάλμα ερμηνείας στο οποίο υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο στην τελευταία περίοδο της σκέψης 76 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης δεν ασκεί επιρροή στο διατακτικό της εν λόγω απόφασης, το οποίο παραμένει ορθό για άλλους νομικούς λόγους, οπότε η απόφαση αυτή δεν μπορεί να αναιρεθεί (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Prosegur Compañía de Seguridad κατά Επιτροπής, C-55/19 P, EU:C:2021:797, σκέψη 106 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

52 Συγκεκριμένα, η εσφαλμένη ερμηνεία του όρου «αδικαιολόγητα» από το Γενικό Δικαστήριο δεν κλονίζει την ερμηνεία της έννοιας της σύνδεσης στην οποία αυτό προέβη, στη σκέψη 74 και στην πρώτη περίοδο της σκέψης 76 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, στην περίπτωση των μελών της ίδιας οικογένειας, δεδομένου ότι η τελευταία αυτή ερμηνεία δεν ενέχει πλάνη περί το δίκαιο, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 29 έως 32 της παρούσας αποφάσεως.

53 Επιπλέον, το σφάλμα ερμηνείας του Γενικού Δικαστηρίου δεν ασκεί επιρροή στην εκτίμηση του βασίμου του λόγου για τον οποίο επιβλήθηκαν περιοριστικά μέτρα στην αναιρεσείουσα. Πράγματι, το Γενικό Δικαστήριο δεν εξέτασε, σε καμία σκέψη της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, αν η αναιρεσείουσα είχε επίγνωση του γεγονότος ότι το όφελος που μπορούσε να αποκομίσει από τη συμμετοχή της στις δημόσιες υποθέσεις του συζύγου της μέσω του ιδρύματος Timchenko προερχόταν από πρόσωπο που πληρούσε ένα από τα κριτήρια καταχώρισης στον κατάλογο τα οποία προβλέπουν η απόφαση 2014/145 και ο κανονισμός 269/2014.

54 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

55 Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται ότι, στη σκέψη 82 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο και παρέβη την υποχρέωση αιτιολόγησης που υπέχει, καθόσον περιορίστηκε να απορρίψει το επιχείρημά της ότι οι δραστηριότητές της εντός του ιδρύματος Timchenko δεν είχαν καμία σχέση με την εισβολή στην Ουκρανία για τον λόγο ότι το κριτήριο α′ που δικαιολόγησε τη λήψη περιοριστικών μέτρων εις βάρος του συζύγου της δεν προέβλεπε ότι πρέπει να διαπιστωθεί τέτοιος σύνδεσμος. Θεωρώντας ότι τα περιοριστικά μέτρα που λαμβάνονται εις βάρος της βάσει του κριτηρίου της σύνδεσης πρέπει να είναι αναγκαία για την επίτευξη των σκοπών που επιδιώκει το καθεστώς περιοριστικών μέτρων κατά της Ρωσικής Ομοσπονδίας, ήτοι των σκοπών της άσκησης πίεσης στην Κυβέρνηση της Ρωσικής Ομοσπονδίας και της αύξησης του κόστους των ενεργειών του κράτους αυτού οι οποίες αποσκοπούν να θίξουν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας, η αναιρεσείουσα εκτιμά ότι το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να εξηγήσει, στην ανωτέρω σκέψη της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, τους λόγους για τους οποίους η επιβολή περιοριστικών μέτρων εις βάρος της καθιστούσε δυνατή την επίτευξη των σκοπών αυτών.

56 Το Συμβούλιο και η Επιτροπή αντικρούουν τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας, διευκρινιζομένου ότι το Συμβούλιο θεωρεί ότι, κατά το μέρος που αφορά την αναλογικότητα του κριτηρίου της σύνδεσης και των περιοριστικών μέτρων που ελήφθησαν βάσει αυτού, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτος, καθόσον η αναιρεσείουσα είχε δηλώσει ότι παραιτείται, ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, από τον λόγο ακυρώσεως που αφορούσε παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

57 Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προσάπτει, κατ’ ουσίαν, στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο και ότι παρέβη την υποχρέωση αιτιολόγησης που υπέχει, παραλείποντας να ελέγξει και να εξηγήσει, στη σκέψη 82 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, αν και με ποιον τρόπο τα περιοριστικά μέτρα που της επιβλήθηκαν καθιστούν δυνατή την επίτευξη των σκοπών που επιδιώκονται με το καθεστώς περιοριστικών μέτρων κατά της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

58 Προκαταρκτικώς, υπογραμμίζεται ότι η αναιρεσείουσα επιβεβαιώνει με το υπόμνημα απαντήσεως ότι, με τον υπό κρίση λόγο αναιρέσεως, δεν προβάλλει παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, αλλά θεωρεί ότι το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να εξακριβώσει αν, λόγω των κοινών συμφερόντων με τον σύζυγό της τα οποία βαίνουν πέραν της οικογενειακής σχέσης τους, υφίστατο επαρκής σύνδεσμος μεταξύ της αναιρεσείουσας και της κατάστασης την οποία αφορά το καθεστώς περιοριστικών μέτρων κατά της Ρωσικής Ομοσπονδίας. Υπό τις συνθήκες αυτές, παρέλκει να αποφανθεί το Δικαστήριο επί του λόγου απαραδέκτου που προέβαλε το Συμβούλιο.

59 Επί της ουσίας, υπενθυμίζεται ότι, στη σκέψη 82 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα της αναιρεσείουσας κατά το οποίο οι δραστηριότητές της στο πλαίσιο του ιδρύματος Timchenko δεν συνδέονται με την εισβολή στην Ουκρανία. Συναφώς, επισήμανε ότι το κριτήριο α′ που προβλέπεται, μεταξύ άλλων, από την απόφαση 2014/145 δεν προβλέπει ότι πρέπει να διαπιστωθεί τέτοιος σύνδεσμος.

60 Κατ' αυτόν τον τρόπο, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο ούτε παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως που υπέχει.

61 Συγκεκριμένα, πρώτον, όπως ορθώς έκρινε, κατ' ουσίαν, το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 82 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ούτε το κριτήριο α', βάσει του οποίου επιβλήθηκαν περιοριστικά μέτρα στον σύζυγο της αναιρεσείουσας, ούτε, εξάλλου, το κριτήριο της σύνδεσης, βάσει του οποίου επιβλήθηκαν στην αναιρεσείουσα τέτοια μέτρα, προβλέπουν ότι το Συμβούλιο υποχρεούται να αναφέρει ότι οι δραστηριότητες της αναιρεσείουσας συνδέονται με τις ενέργειες ή τις πολιτικές αποσταθεροποίησης της Ρωσικής Ομοσπονδίας κατά της Ουκρανίας. Ειδικότερα, το κριτήριο της σύνδεσης εξαρτάται αποκλειστικά από την ύπαρξη συνδέσμου μεταξύ του οικείου προσώπου και του προσώπου με το οποίο αυτό συνδέεται και το οποίο υπόκειται σε περιοριστικά μέτρα βάσει άλλου κριτηρίου καταχώρισης.

62 Η αιτιολογία του Γενικού Δικαστηρίου είναι εξάλλου σύμφωνη με τη νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία η σημασία των σκοπών που επιδιώκονται με πράξη της Ένωσης η οποία θεσπίζει καθεστώς περιοριστικών μέτρων δύναται να δικαιολογήσει –έστω και σοβαρές– αρνητικές συνέπειες ως προς ορισμένα πρόσωπα, περιλαμβανομένων εκείνων που, όπως τα πρόσωπα που συνδέονται με φυσικό πρόσωπο ή οντότητα εις βάρος των οποίων έχουν επιβληθεί περιοριστικά μέτρα, δεν φέρουν καμία ευθύνη για την κατάσταση η οποία οδήγησε στην λήψη των μέτρων αυτών (πρβλ. απόφαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2008, Kadi και Al Barakaat International Foundation κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, C-402/05 P και C-415/05 P, EU:C:2008:461, EU:C:2008:461, σκέψεις 361 και 362).

63 Δεύτερον, υπό τις συνθήκες αυτές, το Γενικό Δικαστήριο ουδόλως χρειαζόταν, προκειμένου να απαντήσει στο επιχείρημα της αναιρεσείουσας σύμφωνα με το οποίο οι δραστηριότητές της εντός του ιδρύματος Timchenko δεν συνδέονταν με την εισβολή στην Ουκρανία, να εξετάσει το διακριτό ζήτημα αν τα περιοριστικά μέτρα που της είχαν επιβληθεί βάσει του κριτηρίου της σύνδεσης καθιστούσαν δυνατή την επίτευξη των σκοπών που επιδιώκει το καθεστώς περιοριστικών μέτρων που θέσπισε η Ένωση κατά της Ρωσικής Ομοσπονδίας. Επιπροσθέτως, αρκεί να υπομνησθεί ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 32 της παρούσας αποφάσεως, τα περιοριστικά μέτρα που επιβάλλονται σε συνδεόμενα πρόσωπα, όπως η αναιρεσείουσα, αποσκοπούν στην αποτροπή του κινδύνου καταστρατήγησης των περιοριστικών μέτρων που επιβλήθηκαν πρωτογενώς εις βάρος του προσώπου με το οποίο τα εν λόγω πρόσωπα συνδέονται, οπότε είναι, εν πάση περιπτώσει, αδιάφορο να εξακριβωθεί αν τα περιοριστικά μέτρα που ελήφθησαν κατά της αναιρεσείουσας καθιστούν επίσης δυνατή την επίτευξη των λοιπών σκοπών που επιδιώκει το εν λόγω καθεστώς σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της αναιρεσείουσας, οι οποίοι συνοψίζονται στη σκέψη 55 της παρούσας αποφάσεως.

64 Κατά συνέπεια, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει επίσης να απορριφθεί ως αβάσιμος και, ως εκ τούτου, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

65 Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναιρέσεως απορρίπτεται ως αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαίνεται επί των εξόδων. Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του εν λόγω Κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.

66 Δεδομένου ότι η αναιρεσείουσα ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα του Συμβουλίου και της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.

2) Καταδικάζει την Elena Petrovna Timchenko στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)